

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K. 12 — Za po godine K. 6 — Za Šibenik na godinu donašanjem u kuću K. 12. — Za Inozemstvo na godinu K. 12 i suviše poštarski trošak. — Pojedini br. 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sredom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglas, pribrojena pisma i zahtave tiskaju se po 30 para peti redak ili po pogodbi. — Nefranirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se vraćaju.

Čudna skupština.

Za 6. ov. mј. sazvao je D. Ivo Prodan „dalmatinske pravaša“ na glavnu skupštinu. Ovaj poziv je popraćen sa tumačenjem, u kom se nutka *svakog* pravaša, da bi došao, jer da se skupštine za to, da se brojimo i t. d.

Poslije ovoga poziva počelo se što šta govoriti po novinama, kada da bi imao doći na skupštinu i Dr. Josef Frank, da bi proti njemu bilo izkaza i slična.

„Hrvatska Kruna“ se je na to požurila, da raztumači tko može, a tko ne može doći na skupštinu. Kaže, da gdjekome pravašu ova ili ona osoba može biti i nepočuđena. Nu da na to ne treba paziti, niti se toga bojati. A onda još nastavlja: „ako preporučujemo skrajnu srošljivost proti elementima, koji se u pravaša broje a u nje ne spadaju, ipak dužnost nam je upozoriti, da sastanak 6. rujna u Spijuštu nije javni meeting, nego skupština naše stranke: skupština one stranke, koja se je lani u Dubrovniku formalno ustrojila u stranku, te same članovi naše stranke imaju pristup na skupštinu i samo će ovima biti data ulaznica.“

I kada da nije ovo dosta, dodaje se: „Protivnici, koji bi iz značajnosti ili drugih uzroka htjeli prisustvovati sastanku, te koji ne pripadaju našoj organizaciji, ne imaju pravo na učestvovanje i ne će dobiti ulaznicu; a sami će razumjeti, da nije ni pristojno, da se na to stope uslijuti u zbor stranke, kojoj mišlju ili faktom ne pripadaju.“

Prije nego predjemo na tumačenje gornjih riječi, moramo da se obazremo malo na prošlost.

Kad je ono dakle u Banovini razcjeplala se stranka pravaša, u Dalmaciji se je, od dobrog diela pravaša, nastojalo, da stranka barem kod nas ostane jedinstvena. To nije uspjelo, jer se dio pravaša pridružio Dru. Jeseu Francku, nazavši svoju frakciju „čistom strankom pravaša“. Poslije toga Dr. Trumbić i drugovi bili su utemeljili političko društvo, u koje su se bili upisali sve same pravaši. Na jednom sastanku radilo se, da se ovo društvo priključi narodnjacima. Proti tomu su ustali razni, a medju ovima predstavnici šibenskih pravaša i šibenskih okolica, te su izstupili iz društva. Društvo je nakon toga propalo ili je živilo samo na papiru, a šibenski pravaši dili su samostalno, ne priključiv se nijednoj organizaciji.

Prije ovom istinitom razvoju obstojale su u Dalmaciji tri grupe pravaša: jedna „čista“ uz Dra. Francku, druga političkog društva, treća samostalna. Ove tri grupe u glavnom nastavile su i kašnje svoj život.

Na jednom „čista“ izbaci je ovaj pridjevak i proza se samo pravaškom, ali učiniv to, nije ništa poduzela, što bi taj njezin čin opravdalo, jer u stvari ta stranka je sačinjena uvek i sam od onih, koji su se pod imenom „čistih“ odili od ostalih pravaša.

Mi još nikad i nigde nismo čitali, da bi ostali pravaši po Dalmaciji bili tu skupinu „čistih“ pristupili, pa za to nas čudi izpuštenje pridjevka „čistoće“, a još se više čudimo, kad dolaze pa govore, kako su progovorili u gore objelodanjenim navodima. Jer koliko god njima bilo neugodno, ima ipak opravdanih uzroka, koji prieči jedinstvene stranke prava u Dalmaciji, a po tom ima još uvek pravaši u Dalmaciji, kojima oni ne mogu i ne smiju, ako su ljudi razumni, dirati u pravaštvu ni u otačenje, jer za to, kažemo otvoreno, nemadu ovlasti, a takovo razmećanje i namećanje nećemo ni njima, ni drugome dopustiti.

Koliko smo mogli, mi smo nastojali, da bi došlo do jedinstvene organizacije pravaša u Dalmaciji, ali nismo uspjeli. Mi smo nastojali, da se pravaši u Dalmaciji odione od upliva Dra. Josefa Francka, a drugi su primali njebove novčane pripomoći; mi smo nastojali, da se u pravaške redove ne primaju ljudi, koji su ostarli u radu proti stranci prava, a drugi se takovim pristašama koče; mi smo nastojali, da se sa čela stranke briše žig laži i klevete,

a drugi nam odporučuju, da to nas ne smije priečiti ni plasti; mi smo nastojali, da pravaška misao bude misao, koja odgaja u zarevom otacbeničtu, a drugi se veseli, kad može denuncirati i pokazati, da je pripravan na svaki savez, samo da uništi ostale Hrvate.

Mogli bi još naručiti, ali ne čemo, jer i ovo, što napomenusmo, dovoljnim je dokazom, da svi oni pravaši, koje naš list predstavlja, ne mare biti zastupani na skupštini u Spijuštu i uobiće na skupština „čiste stranke prava“, dok oni poroci u njoj obstoje. To smo svi jednom od prošlih brojeva i naglasili, pak je uprav nesmisao sa strane gospode oko „Hrvatske Krune“, ako su promisili na nas, kad su ono pisali, jer do zajedničkog zbara između nas može doći tek onda, kada se pravaši budu smatrali i u de facto budu nezavisni od upliva onih, koji u stranku ne bi smjeli spadati i koji ju u svoje svrhe izrabljaju, izlažu, sramote.

Ovo može služiti odgovorom i onim našim starim prijateljima, koji nas na skupštinu zovu, jer da je potrebito da dodjemo, i jer da nas ne smije smetati ni Frank, ni tobožne prijetnje „Hrvatske Krune“, „koje da su neumjetne u koliko i do danas na naše skupštine bio je slobodan pristup svim, koji pravaški osjećaju i pravašima se izjavljuju, te nitko ne će se usudit, da uzkrati takovim „pristup na pravašku skupštinu“.

Za ovo znamo, ali znamo također, da je naš dolazak suvišan, jer se već unaprijed zna, da se hoće na „svaki“ način podrazvati borbu, koju se u Banovini vodi i „za koju vrst borbe ponuđeni Hrvati stvoren“.

Ovo nam piše prijatelj iz Zagreba, a to i sami osjećamo i znamo, pak dok takovi odnošaji traju, ne samo da ne želimo skupštini prisustvovati, ali i ne možemo. To smo već jednom kušali, a stati u organizaciji, gdje se mora sve moguće trpititi ili se uzaludno optari, nije nam u naravi. Mi smo za rad, za hrvatski rad, pa i bez sudjelovanja takovim skupština, znadmo i znati ćemo vršiti našu dužnost. Skupština pak, koju je imao tobožje lanjske organizacije na papiru hoće da prieče slobodi pravaša Dalmacije, već i radi samog načela slobode, ne bi htjeli nikako prisustvovati.

U istinu što se tim spričavanjem slobode htjelo postići ne znamo pravo, ali mislimo da se ne varamo, ako kažemo da se na taj način htjelo učvrstiti položaj D. r. Josipa Francka.

Po našem uvjerenju to je veliko зло. Moralo se bari radi odnošaju u Banovini i u istoj Dalmaciji udariti posve drugi putem, onim slobodnog razpravljanja i zaključivanja. Nije se htjelo, ali onda bi i pristojnost političku zahtjevala, da skupina pravaša oko „Hrvatske Krune“, opet se prozove „čistom“ ili frankovskom, običnoj skupština da ne prisvaja naziv obične pravaške, kad to u istinu nije niti može biti.

Čekamo međutim zaključke te čudne skupštine, koja se ne može ili neće da prozove svojim pravim imenom. Zaluđu je, frankovština u Dalmaciji može proći samo pod tudjom firmom, to je i igra koja nije dostopna ozbiljnih ljudi.

Mislimo da toj igri mnogi pravaši neće sudjelovati.

Sokolsko slavlje u Biogradu na moru.

Kako već javisemo, da je nedjelju u jutro oko 5 sati krenuće sa Šibenske obale dva parobroda, „Krka“ i „Zlarin“, puna crvenih košulja i ostalih izletnika. Bijahu tu naime sokolaši iz Šibenika i Mandaline i odaslanstvo dalmatinskog „Sokola“. Sokoli sa Šibenskom glazbom bijahu na „Krci“, koja se je ustavila oko 6 sati pod Vodice, da ukra vodički „Sokol“, njegov mladi podmladak i ostale izletnike. Vodičana bila svega tri.

Sada je na parobrodu bili živje, a braća u bratskom razgovoru i ne očušile tiesnoću na parobrodu. Ta, ide se na riedku slavu na bratsko ročište; ljubav prama najmladjem sokolskom bratu vodi ih k drevnom Biogradu!

Izpod Jezera ukrcao je brzi „Krka“ odaslanstvo tiešnjanjskog „Sokola“, dok je „Zlarin“ povrh svega ovoga ipak zaostao za puno milja. — Krasan dan. Sunce se počelo već dijati i naši Sokolovi se pomoliše milom Biogradu. Oko osmog sata evo ih pod sami grad, kao prvi izletnici s mora. Na obali se poredao mladi biogradski „Sokol“, na čelu mu starešina I. Pelicarić i vodja Pavličević. A bio je tu u sokolskom odjelu i starešina zadarskog „Sokola“, načelnik biogradski gosp. Humbert knez Borelli. — Izmjene se pozdravili i Sokolovi se već počeli redati na obali. U isti čas stigao s brodovima sokolaši iz Betine i Murtera. Sad je bila na okupu sva Krešimirova sokolska župa, koja je sa podmladkom Šibenskim i vodnjčkim brojila preko 200 braće. Malo za tim stigao je i vesički odjel zadarskog „Sokola“ sa svojim „lanconom“, a odma da njih „Risorio“ (redoviti parobrod) sa lipom četom zadarskih sokolaša, njih 40 i mladih podmladaka su jedno 30 sokolica, a bilo je odaslanstvo i korčulanskog „Sokola“. Dok se ovako vrstale čete, stigao još dva izleta, naime „Zlarin“ iz Šibenika i „Tommaseo“ iz Zadra, — glazba zasvira — i cesta se ova veličanstvena povorka uputila u grad, predvodjena barjacima sokolskih društava: Šibenika, Vodica i Mandaline. Da rečemo iskreno — Biograd je tog dana izgledao količina nevjesta u svječanom ruku. Vas je grad uobiće bio izkičen hrvatskim trobojnicanima. Dakle, stigavši povorka do sokolane, Sokolovi se razdijelio na kratki odmor. I svakog časa narod je iz okolice uprav hrlio na ovo narodno slavlje i — što s mora, što s kraja — napuštao se Biograd i gradske i radne ruke u naših dobrim težaka. A vidimo u velikom broju i izletnike iz Benkovca, a tako isto i iz Novigrada. Znanci se rukuju, prijatelji se ljube i na svakome čitaš osobitu radost za bratskom slavom.

Napokon u 10 sati Sokolovi nastupile su pred sokolonom i istim redom krenuće k župnoj crkvi na Sv. misu. Starješine udješu unutra a čete se podmladkom poređaju se ispred crkve. Starohrvatsku misu je čitao m. p. D. H. Bernetić, župnik-dekan, a pjevanje izveo pjev zbor zadarskog „Hrvatskog Sokola“. Poslije Sv. mise vratile se Sokolovi u sokolani, gdje je starješina biogradskog „Sokola“ otvorio svečanim govorom sokolano. Za njim je vodja Pavličević deklamovao prigodnu rođoljubivu pjesmu. Glazba zasvira „Liepu našu“, a u sokolani sve zaori našom hrvatskom himnom. Dirljiv trenutak! — Braća i ostali izletnici počeće razgledavati druževne prostorije i napokon se opet razdijeliti veseljim biogradskim ulicama.

Zaljubo ručak nije mogao biti zajednički. Ručalo se u skupinam po raznim gostionama, gdje se pri ručku i ovđe osuđujuvao „banket pozvanika“ na občini. To nije narodno, to nije sokolsko, pa mislimo, da bi bilo dobro i po istu sokolsku misao, da jednom za uvek prestatu takove „sofre“!

Inače na banketu su bili starješine sokolske i načelnici bližnjih občina.

Poslije podne ponovno „Tommaseo“ doveden je iz Zadra druge izletnike.

U 2 sata počeli su pokusi na ukusno uređenjeno vježbanju na obali. — Već se počeo kupiti narod i u 3 i pol sata započela je najavljena javna vježba. Prvu točku, naime prake prostate vježbe nastupili su Sokolovi u trikò-odjelu iz Zadra, Biograda, Vodica, Šibenika i Mandaline. Za tim je zadarski podmladak vježbao 5 sastava zagrebačkih vježba sa zastavicama, a isto tako i Šibenici, — dočinje vodički podmladak izvadjanje takodjer 5 sastava vježba sa barjacima, ali posebno i sa drugim taktom. Sva tri pomadka, ta uzdanica naša, odnosno barjak! Poslije toga — eto zadarskih i Šibenskih sokolaša na spravama. Nekoje se točke radi odmaklo vremena i neizvede. Vježba je svršila moćanjem dvaju zadarskih sokolaša. Iskreno moramo priznati, da u ovo kratko doba dalmatinski su sokolaši dobro izvježbani momci, a tako isto i

mladi sokolici. Svojim vježbam oni nas svaki put iznenadju. Samo napred, ni koraka natrag!

Odma poslije javne vježbe počela je pučka zabava uz svirku glazbe i poj zadarskih sokolaša. Pri bacanju korijandola i serpentina nastupio je pravi boj. I Šaljiva postava pružila je našoj mladžariji dosta ugodnog života. Pri kraju zabave zavrglo se kolo, mladost zapjevala. A bilo bi to i do kašnijeg išlo, da sokolska trubija nije dala znak nastupa. Čete se za čas sakupile pred sokolonom. Sokolaši Roca i Donadini još jednom pozdravile braću i povorka, predvodjena glazbom, uputi se uz neopisivo klanjanje rođoljubivog naroda na parobroda. — Težka srca Sokolovi i izletnici, u najboljem času veselja i oduševljenja, ukrcase se u svoje parobrode. — Još se pozdravlja i maše s kraja i s parobroda. Kliče se i pjeva na sve strane i napokon prvi Šibenski i okolišni izletnici odmališe u pučinu na povratak.

Predzadnji akt balkanskog igrokaza.

Dramatični pisac, ako želi od slušaoca dobiti zaslужeni aplaus, mora da mu u četvrtom aktu svojega igrokaza prikaže položaj i stanje glavnog junaka u drami, da on sam sa njekim zadovoljstvom može zaključiti unapreda kako će svršiti peti akt igrokaza. Hoće li glavni junak pobediti ili će zaglaviti u igri?

Predzadnji akt političkog igrokaza, čigovi su se predprosti prizori odigrali na sastancima između Desia i Išla, odigrao se je u glavnom prošle sedmice na Semmeringu, jednom od najlepših i najromantičnijih djelova austrijskih alpa.

Predzadnji se je akt odigrao, a slušaoci gledaju ljubopitno prama pozorištu, da vide kako će se svršiti ova igra velevlasti. Nitko se ne usuduje izreći svoje mnjenje.

Austrijske, njemačke i talijanske novine, dok u vitezdeku kuju zapletaju igrokaza, uplivu na sud slušaoca, da će zadnji akt svršiti povoljno po mutikače; da ne će doći do prolaska krije, jer je glavni junak doveden u škrpac iz kojega nema izlaza.

Talijansko-austrijsko-njemačko je novinstvo postignulo svoj cilj, a ministar izvanskih poslova Tittoni nije mogao inače, a da njemačkim novinarima ne izrazi njegovu priznanje na pozvaničnosti, jer su ovom prigodom jednoglasno stajali uz bok intriganta.

Nu dok su „austro-njemačke“ novine zadnjih petnaest dana donosile pune stranice o akciji velevlasti proti Turčinu u Mačedoniji, dok su čitače pitale kojekakvom informaciju i izvješajima, one su mučale o djelovanju glavnog junaka, a na neke simptomatične epizode u ovom euro-ječko-balkanskom igrokazu nisu se niti osvratali. Prikazivanju javnosti igru velevlasti, dok o protutrije ne znađahu ništa reći. Regiseri su u igrokazu brisali one prizore u kojima dolazi na pozornicu glavni junak. Javnost je do sada znala što rade intriganti proti glavnom junaku, ali kako se glavni junak vlasti proti intrigantima nije imala pravog pojma.

Akcija Hilmi-Paše proti ustašama nije do sada mogla imati onih rezultata koje se je očekivalo u pogledu razvojstva i lupeživa.

Kamen smutnje u Mačedoniji bili su razni metropoliti, koji su podpaljivani slamu gdje još nisu gorjelo. Velevlasti nisu bile zadovoljene sa akcijom Hilmi-Paše. Predbacivalo mu se da nema energije. Nek bude tako, glasio je njegov odgovor, ali on je istodobno uverio Portu, da dok se moralne ustaše ne odstrani iz Mačedonije, dok se njih ne kazni i dok se njihov rad ne osuđi, da će sve doste oštati njegova akcija bezuspješna. Turska je vlast shvatila opravдан opazku Hilmi Paše, i velevlasti su pristale da se njeki metropolite odstrane iz Mačedonije. Od onoga dana od kada su metropolite ostavili njihova sjedišta u Mačedoniji, statistika umorstva i lupežina sa strane ustaša namah je spala. Na ustaše djelovalo je od-

stranjene metropolita, jer su, i ako je predmet jevati da su metropolite ostavili njihovim zahtjevima upute, kako će se držati prama usataša, izgubili glavnu moralnu podrpu, koja im je među pučanstvom na svim mjestima gdje su se pojavljali, osiguravala terrain i glavu. Odstranjenje metropolita iz Mačedonije djevalo je tako porazno na ustaše, da je statistički ured u Saloniču već mogao zabilježiti nekoliko dana u kojim se nije profilala krv u Mačedoniji, u kojim tu nije pala ni jedna živa glava od zuluma ustaša. To je uspjeh Hilmi-Pašove opake.

Između Arnauta u Albaniji krvna je osveta najviše razvijena na celiom balkanskom poluotoku. Hilmi je Paša pitanju ukinula krvne osvete između Arnauta posvetio veliku pažnju. Njegovu je akciju u Albaniji podupiralo katoličko svećenstvo. Nastojanje Hilmi Paše okinula krvne osvete već je u mnogim vilažetima urođilo dobrim plodom. Do juče luti dindušmani susretaju se danas i jedan drugog puta: „Je li besa“?

Drugi odgovara prvomu: „Besa ti!“ i oni se do grla i noža zakleti neprijatelji grle i ljube; izmiruju se, a da ne pita jedan drugog je li on katolički ili musliman.

„Besa ti“, zadadoće vjeru jedan drugomu. Ova ih riječ sveže u ljubavi i vjernosti, postavljanju i odanosti, tako tvrdo i čvrsto da su zavjernici pripravni u svaki čas dati i glavu s ramena jedan za drugoga.

Izmirenje Arnauta muslimanske i katoličke vjere druga je velika zasluga Hilmi Paše. Ne, dakle, bujanjetama niti kuglama već liepom i pomirljivom rieči više je Hilmi Paša uspio kod Arnauta muslimanske i katoličke vjere u Albaniji, nego li sa njemu na razpoloženje stopećom žandarmarijom na granici Srbije, Bugarske i Grčke.

Hilmi Paša razvio je istu akciju pomirljivosti i u srdcu Mačedonije. Ovdje ta njegova pomirljiva akcija, koja hoće da štedi muslimsku i kršćansku krv, nije do sada našla nikakvu odazivu. Srbski, bugarski i grčki ustase izmijenjavaju tu akciju. Oni nastavljaju njihova zlodjela. Neuspjeh te pomirljive Hilmi Pašove akcije u Mačedoniji dobro je došao visokoj Porti. Ona je mogla da se uspijeme u Albaniji ponavljati pred velevlastima, da jo u omanu pripadaju, europske Turke, da ne dopiru prsti ludih agenata više postignula liepom rieči, nego li oružjem, ona je s toga upozivila velevlasti, da ove prisile Bugarsku, Srbiju i Grčku da ne podupira njihove ustaše u Mačedoniji. Izvrše li velevlasti ovu želju Porte, te kad bugarske, srpske i grčke ustaše ne bi dobrovoljno prestali s njihovim zalumčenjem, onda se je Porta za taj slučaj izjavila, da će upotrebiti skrajna sredstva, i presiliti ustaše ili da miruju, ili da se preko granice.

Izmirenje katolika i muslimana u mnogim vilažetima Albanije; njihova međusobna zavjera da će dramati život, kuću i blago jedno drugoga, ma koliko god izgleda fabularnim, ipak je djevalo na velevlasti, tako da su namah podupire Portine zahtjeve gledi grčkih metropolita.

Opatka. Od „Je li besa“ i „Besa ti“ odgovaralo bi našoj: Je li vjera? I „vjera ti!“

Vrelo Života.

(Od Ivana Meštrovića.)

(Nastavak.)

Odoh poražen kući! Klesaonicu ostavish uverjan da nisam razumio Meštrovićovo djelo, i ako sam pomnivo promatrao svakiriez, svaki potez svaku žalu i svaku mišicu na Meštrovićevim kipovima. Hodeći putem kući čas sam vidio pred sobom one dve moćne ruke, koje stiskaju nigda nepresušujući se sisu; čas me leđiju lica muža i žene, gdje turobna oka i prignute glave gledajući na njihovo potomstvo žale da pred njima izčekava „Vrelo Života“; čas sam optet gledao one malice i golje gdje jedno drugomu šapuće nješto od uha do uha, a za čas me je nosila putem munjina i hipnotizam onih dvaju Meštrovićevih mladenaca, koji se žure k „Vrelo Života“, da se žedni napoje ambrozije zemaljskoga raja... a ipak... a ipak nisam se mogao otresti pomisliti i uvjerenja, da nisam shvatio smisao Meštrovićeva remek-djela. Pomisao, da mi Meštrović nije protumačio svaki potez njegova djeteta, djevalo je toliko na moju dušu, da nisam ni promislio, da bili napisano utisak, što je učinilo na moje čustvo njegovo „Vrelo Života“.

Jedna misao radja drugu, i dok ono po podne, prolazeći mimo bečke izloge ne obostaje, za me nigdje ništa zanimljivo izloženo u njima, porodi se u mojoj glavi sumnja, da Meštrović nije smatrao vrednim biti tumačem nje-

Što su velevlasti zaključile gledi drugog zahtjeva Porte, naime gledi zabrane bugarskim, srpskim i grčkim vladama da ove prestanu podupirati ustaše bilo direktnim bilo indirektnim putem, još se o tomu ne pišta ništa.

Ali visoka je Porta postavila taj zahtjev velevlastima kao uvjet bez kojega ne će dozvoliti nikakvih daljini reforma u Mačedoniji. Uдовolje li velevlasti gornjem zahtjevu Porte, onda se onda ne će protiviti niti juridičnim reformama, koje će sama Porta moći najlepše upotribiti proti onim srpskim, bugarskim i grčkim ustašama, te se ne budu htjeti opameti.

Ovo je protuigra u igrokazu velevlasti. Na tu se protuigra glavnog junaka nije niti osvrnulo talijansko-austrijsko-njemačko novinstvo.

Pred otvor sabora.

Faktično se pako za sami rad oko pošumljivanja ne troši svota od 112173 Kruna, jer u toj svoti učinjeno je da se sada od ciele izkazane svote, koja se je tobože god. 1902 trošila za pošumljivanje u Dalmaciji Kruna 67806, potrošilo se je god. 1902 za pošumljivanje ciele Dalmacije svota od Kr. 44.367; i to za sjemenje šumskog drveća, za razsadrnice i za umjetno pošumljivanje.

Od ove pak poltrošilo se godine 1902 za samo sjemenje svota od Kruna 13749, a za šumske razsadrnice Kr. 11163, dakle ukupno za ova dva naslova 25912, a za samu radnju oko pošumljivanja nije ostala nego samo čedna i prečedna svotica od 19455 Kruna.

Upada nam u oči, da se za samo sjemenje skorito trošilo koliko i za pošumljivanje. Nevjerojatno, ali istinito! Sigurno kada se toliko trošilo za sjemenje, da su se morali šumski mlađi silno udebljati na račun pošumljivanja. Iz dotičnog izkaza razabire se nadalje da su občine kroz onu godinu sudjelovale pri zašumljivanju svojih goleti sa svotom od 10933 Kruna, svotom koja je obzirom na taku veliku potrebu tako malena, da se upravo može nazvati ironijom pri takovom sutjecaju za unapredjenje šumstva. Občine pak u prvom redu bile bi dužne, da više doprinese za pošumljivanje, jer ovo pošumljivanje ponajviše njima ide u korist.

Ne velimo time da bi naše občine napratile na se cieli trošak oko pošumljivanja, već da su malo dobre volje obilježile nego dosada podupru rad oko pošumljivanja, pa da postave nemože da bude ni govora, pa će biti od preke potrebe, da se za Dalmaciju osnuje i uredi praktična lugarska škola.

* Objavitelj Dalmatinski broj 62 o. g. nosi natječaj za 6 mjeseca privremenog kotarskih sumarskih vježbenih (ili kotarski šumar kako se sam rado naziva),* ali da li je sposoban da pokriva to mjesto, veliko je pitanje, jer nije maj ni zavirio u kakvu šumarsku školu, te je skroz 3 sata prosljedila je ogromna povorka, kakove Trst nije vidi, od nekih 8000 ljudi put Sv. Ivana. Tu se u „Narodnom Domu“ razvila nova zastava u prinositost 26 društava i 9 zastava. Posle liepih beseda i pribijanja čavala pjevala su razna pjevačka društva, koja su zavirila občinstvo, pr klicanju i veselju ni kraja ni konca. Kad se je jedno 200 njih u večer povratio do „Narodnog Doma“ u Hotel Balkan, izkazali su naši talijani svoju kulturu raznim povicima, a i pokušali su na naše navaliti, ali mi nije uspjelo. To vam je u kratko opis našeg slavlja u nedjelju.

Novine, koje ovdje izlaze na talijanskom jeziku sutradan su vrstile lažima kao „Piccolo“ te uverljivo i prijetnjama, kao „Il lavoratore“ i „L'In dipendente.“ Najobjektivnije je opisao stvar „Il Sole“. Oni baca kriticu na talijane, jer da su ovi bez uzroka navali na povorku, Slavena, koji da sačinjavaju visoki postotak tršćanskog ziteljsiva. Isti „Sole“ tjeru u laž „Piccola“ koji je demincirao redarstvenog inspektora (?) Jovicich-a, da je u nedjelju kod tobožnje demonstracije zlorazio uredovnu vlast. Nit ne obstoji inspektor Jović, već je tu jedan obični stražar tog imena koji niti nije bio u službi. Ali da! ima hrvatsko ime, pa ga se mora denuncirati. Kakva je bila ta velika protudemonstracija, o kojoj priča „Piccolo“, najbolji govori njegov prijatelj „L' Indipendente“ koji jadičuje, što je gradjanstvo slabio reagiralo na slavensku „demonstraciju“, pa izrazuje uviđenje i pohvalu malom broju djeaka, koji su pokušali na naše navaliti. „Piccolo“ kaže da je bilo nekoliko Slavena u povoru, a sam „Indipendente“ priznaje da su bile: „file in vere molto numero.“ Ali malo nas briga za njihove laži, već hoćemo, da pokažemo, kako u ovom vječu sinov „djedovske“, „dvetisutogodišnje“ kulture vrednaju u svojim novinama jedan kulturni susjedni narod. Dosta je pročitati „Piccolo“ i „L' Indipendente“ od zadnjih

goda djela, jer ili imaju oči i razum da gledaju i razsudjuju ili nemaš, a onda zaluđu tumačenje.

Razlog nedolazku svakako dobar, ali me nije zadovoljavao. Taština, osjetljivost da sam čekao a ne dočekao, pekla me.

Dosavši kući mislim ipak da sam se sjetio pravoga razloga radsta me Meštroviću, namario. Uverjih se da Meštrović nije samo velika priča, nego da ljubi i osvetu. Da, Meštrović mi je danas odvratio milo za dragu!

Bilo je negdje listopada mjeseca god. 1902. Zamolih Meštrovića da mi učini jednu ljubav. Dragovoljno, glasio odgovor. Ne prošlo niti sam dana, kad na jednom primanjtu njegovu pneumatičku dopisnicu, u kojoj me pozivale da pogjetim. Ne znah o čemu se radi. Vozeci se tramwayom, mislio sam da će me jamačno trebati kakvih podataka, e da bi što bolje izpunio moju želju. Čim se suretovao, pruži mi desnicu i odvede me u atelier. Meštrović sam pred jedan trokutni naslonjač, skine s njega mokre krpe i pogledi me, a da nije ništa gorivo.

Pred sobom sam gledao izpunjenu moju želju. Baš-relief duljine od jednog metra, a visine kojih 75 centimetara. Meštrović je napravio alegoriju ujedinjene Hrvatske. Ja sam danas dati isti slikati. Slučaj se desio da moj fotograf ne imao onih dana vremena, a jer ja znam da se bas-relief mora slikati dok je grijala, rekoh fotografu da može relief slikati

valjda o svojoj ljubljenoj Dalmaciji, koju su tvrdi odlučile usrečiti, napokon uredile osnovu za racionalnije i sistematičnije pošumljivanje kod nas, priznавši da se je do sada slabio i nesustavno radilo, što im i rado priznajemo, željom da se do sada zanemareno popravi.

Neustrpljivo očekujemo u vjeri, da će se ovaj rad oko pošumljivanju odselje energičnije provadjeti, ali nas malko plaši, da ne ostanje pri starome, a u toj bojazni nas podkrijepljuje natječaj u „Objavitelju Dalmatinskom“ broj 62, gdje se traži popunjene za 6 mjesaca privremenih kotarskih šumara, pa se doslove veli, da pod popunjene tih mjeseca imada prednost podčastnicu.

Mi neimamo ništa proti podčastnicim, ali kako će sunarstvo nepredovati, ako ta mjesto budu njima popunjena to znademo, tim više, jer mi ne imamo u celoj pokrajini jednog sposobnog lugara, koji bi bar toliko bio strukovno izobražen, koliko mu za njegovu lugarsku službu treba.

Da je tako eto nam bjelodanog dokaza u Šibeniku, gdje se nazad nekoliko godina počelo lijepe pošumljivanjem, a sada mjesto da taj rad ide napred, na žalost nadajuće svakog dana a toslići s razloga što občina koja je zainteovana neima svoga šumara, kotarski šumar je umirovljen, a na njegovo mjesto nadležni čimbenici još nisu ušli za shodno, da postave drugog, te je cilj posao oko pošumljivanja i rukovodjenja istoga kao i nadzor nad zagajenjem prostorijom prepusten nesposobnom lugarskom osobljiju i samom sebi.

Istina, reći će nam se skoje ne upućene strane, da je pri kotarskom poglavarstvu namjешten šumarski vježbenik (ili kotarski šumar kako se sam rado naziva),* ali da li je sposoban da pokriva to mjesto, veliko je pitanje, jer nije maj ni zavirio u kakvu šumarsku školu, te je skroz 3 sata prosljedila je ogromna povorka, kakove Trst nije vidi, od nekih 8000 ljudi put Sv. Ivana. Tu se u „Narodnem Domu“ razvila nova zastava u prinositost 26 društava i 9 zastava. Posle liepih beseda i pribijanja čavala pjevala su razna pjevačka društva, koja su zavirila občinstvo, pr klicanju i veselju ni kraja ni konca. Kad se je jedno 200 njih u večer povratio do „Narodnog Doma“ u Hotel Balkan, izkazali su naši talijani svoju kulturu raznim povicima, a i pokušali su na naše navaliti, ali mi nije uspjelo. To vam je u kratko opis našeg slavlja u nedjelju.

Novine, koje ovdje izlaze na talijanskom jeziku sutradan su vrstile lažima kao „Piccolo“ te uverljivo i prijetnjama, kao „Il lavoratore“ i „L' In dipendente.“ Najobjektivnije je opisao stvar „Il Sole“. Oni baca kriticu na talijane, jer da su ovi bez uzroka navali na povorku, Slavena, koji da sačinjavaju visoki postotak tršćanskog ziteljsiva. Isti „Sole“ tjeru u laž „Piccola“ koji je demincirao redarstvenog inspektora (?) Jovicich-a, da je u nedjelju kod tobožnje demonstracije zlorazio uredovnu vlast. Nit ne obstoji inspektor Jović, već je tu jedan obični stražar tog imena koji niti nije bio u službi. Ali da! ima hrvatsko ime, pa ga se mora denuncirati. Kakva je bila ta velika protudemonstracija, o kojoj priča „Piccolo“, najbolji govori njegov prijatelj „L' Indipendente“ koji jadičuje, što je gradjanstvo slabio reagiralo na slavensku „demonstraciju“, pa izrazuje uviđenje i pohvalu malom broju djeaka, koji su pokušali na naše navaliti. „Piccolo“ kaže da je bilo nekoliko Slavena u povoru, a sam „Indipendente“ priznaje da su bile: „file in vere molto numero.“ Ali malo nas briga za njihove laži, već hoćemo, da pokažemo, kako u ovom vječu sinov „djedovske“, „dvetisutogodišnje“ kulture vrednaju u svojim novinama jedan kulturni susjedni narod. Dosta je pročitati „Piccolo“ i „L' Indipendente“ od zadnjih

godina. Našim je ovdje imada razstak da na susretu Meštroviću. Pozdravim ga. Ozdra vi mi hladnokrvno. Hitaj mu doreći da će fotografi dobiti ovih dana... a on ač meni: Uzalud će se mučiti. Relief je uništen. Gnijeli su trebavao za drugu radnju.

Ove mi Meštrovićeve rieči ne mogli u glavu. Mušio se, radio i to bez plate. Radnja nije, da su i nazad malo dana imenovana dva takova pisarčića, a da se je jednom natjecatelju, koji je srušio jednu ratnaručku te kroz dulje vremena pomagao pri pošumljivanju i radnjom u šumskom razsadrniku uzkratio podišenje ovakvog mjeseta.

Ako se ovdje imade razumjeti da se ovaj natječaj odnosni na popunjene kotarskih nadljudi, (i kamo veća sposobnost) prama duhu iste natječajne objave, koja doslove veli: Natjecatelji na ova mjeseta moraju dokazati sposobnost za šumsko — paziteljno — i tehničko — pomoćno službovanje u smislu ministarske naredbe od 8 Veljače 1903; kako to, da se na takova mjeseta imenuju pisarčići, financieri koji nemogu dokazati sposobnost za takova mjeseta? Poznato nam je, da su i nazad malo dana imenovana dva takova pisarčića, a da se je jednom natjecatelju, koji je srušio jednu ratnaručku te kroz dulje vremena pomagao pri pošumljivanju i radnjom u šumskom razsadrniku uzkratio podišenje ovakvog mjeseta.

Sjedivši se ove zgodne, bio sam uvjeren, da mi je Meštrović obećao da će doći u klešnici jedino, da me se što prije rieši. Ja mu se ne čudim. Dok sam ja davno bio zaboravljen na onu nezgodu, ona se je jamačno morala uvrziti u Meštrovićevu duši. Ta onom zgodom bi uništeno jedno diete njegove mašte. Malu osvetu bila je opravdana.

Nakon punih deset mjeseci rada i klešnici ovih dana dovršio Meštrović svoje najnovije djelo „Vrelo Života“.

U kratko raspored skupine. Na desnoj se strani nalazi u naravnoj veličini muž i žena; na levej mlađi par; između oba para po dnu predano petoro dječice, tri ženskice i dva

Treće važno pitanje koje je takodjer od nedogledne važnosti za podignuće gospodarskih prilika u Dalmaciji jest uređenje i podigneće poljodjelsko-obrtničnih škola. (Slijedi)

Pismo iz Trsta.

1. rujna.

Hoću ovim da razjasnim držanje austrijskih Talijana prama nama Hrvatima, osobito onim našim ljudima, kojima nije još otvorilo oči ponasanje Talijana u Zadru, a donekle i u Splitu. Zadnji dogodjaji u Trstu i pisanje tršćanske štampe to će najbolje razjasnit. U nedjelju, dne 25. pr. m. slavilo je, kako znate, ovdje pjevačko društvo „Ilijira“ razvje svoje zastave. Iz Ljubljane došlo je na svečanost pjevačko društvo „Slavec“, čiji su članovi imali uniforme i kape sa slovenskom trobojnicom. Oko deset sati u jutro krenula je povorka od preko 5000 ljudi, a na čelu joj „Slavec“ i glazba uz narodne koračnice preko velikih glavnih tršćanskih ulica, te kličući slavenskom Trstu došla je do Sv. Jakoba. Povorka je svudje mireno prolazila, samo je na jednom mjestu četvrti „nadobudnici“ zavrzala i uz neke pogrdne poklike pokušala da udari na povorku. Kod toga su ranili jednog glazbara, no svakako kralj kraj izvukli su oni. U Sv. Jakobu razvio se veseli obred, a za tim oko 3 sata prosljedila je ogromna povorka, kakove Trst nije vidi, od nekih 8000 ljudi put Sv. Ivana. Tu se u „Narodnem Domu“ razvila nova zastava u prinositost 26 društava i 9 zastava. Posle liepih beseda i pribijanja čavala pjevala su razna pjevačka društva, koja su zavirila občinstvo, pr klicanju i veselju ni kraja ni konca. Kad se je jedno 200 njih u večer povratio do „Narodnog Doma“ u Hotel Balkan, izkazali su naši talijani svoju kulturu raznim povicima, a i pokušali su na naše navaliti, ali mi nije uspjelo. To vam je u kratko opis našeg slavlja u nedjelju.

Novine, koje ovdje izlaze na talijanskom jeziku sutradan su vrstile lažima kao „Piccolo“ te uverljivo i prijetnjama, kao „Il lavoratore“ i „L' In dipendente.“ Najobjektivnije je opisao stvar „Il Sole“. Oni baca kriticu na talijane, jer da su ovi bez uzroka navali na povorku, Slavena, koji da sačinjavaju visoki postotak tršćanskog ziteljsiva. Isti „Sole“ tjeru u laž „Piccola“ koji je demincirao redarstvenog inspektora (?) Jovicich-a, da je u nedjelju kod tobožnje demonstracije zlorazio uredovnu vlast. Nit ne obstoji inspektor Jović, već je tu jedan obični stražar tog imena koji niti nije bio u službi. Ali da! ima hrvatsko ime, pa ga se mora denuncirati. Kakva je bila ta velika protudemonstracija, o kojoj priča „Piccolo“, najbolji govori njegov prijatelj „L' Indipendente“ koji jadičuje, što je gradjanstvo slabio reagiralo na slavensku „demonstraciju“, pa izrazuje uviđenje i pohvalu malom broju djeaka, koji su pokušali na naše navaliti. „Piccolo“ kaže da je bilo nekoliko Slavena u povoru, a sam „Indipendente“ priznaje da su bile: „file in vere molto numero.“ Ali malo nas briga za njihove laži, već hoćemo, da pokažemo, kako u ovom vječu sinov „djedovske“, „dvetisutogodišnje“ kulture vrednaju u svojim novinama jedan kulturni susjedni narod. Dosta je pročitati „Piccolo“ i „L' Indipendente“ od zadnjih

godina. Našim je ovdje imada razstak da na susretu Meštroviću. Pozdravim ga. Ozdra vi mi hladnokrvno. Hitaj mu doreći da će fotografi dobiti ovih dana... a on ač meni: Uzalud će se mučiti. Relief je uništen. Gnijeli su trebavao za drugu radnju.

Ovo bi bio prosti poređaj kipova u skupini. Taj je poređaj tako precizno arhitečni udešen, da mu ni najvjeste nije oko nema šta prigovoriti, a ciela skupina, koja je izklesana u najčvrštem grafitu vara motričivo oko, tako da mu se pričinjaju, e pred sobom vidii skupinu živih osoba, koje se okupiše na zdencu... te im se približuje i pomnji osluškuje, da užuje štanjanje golisa; da sazna pritisak, koji tiši dušu dužu i žene; da mu rieči i poticaji mladića odkriju moć i silu njegova unutarnjeg poleta o nagonu, kojim će, eno, da nadahne ono rajske i djevičansko lice i srce djevojke u napunu godinu.... Ali iztesanim Meštrovićevim kipovima fali živi glas. Motrič užalud osluškuje; valovi glasa i žive rieči ne dopiru mu do uha; ni vidi izpunjeni znatljivost, i u tom nezadovoljstvu se probudiće u polusna, motri bolje likove pred svojim okom i... i uverjava se da se pred njime nalazi studeni kamen.

(Nastavak će se.)

dva dana. Za nas nemaju drugog izraza nego „barbari“; naš izstup im je „spudorata dimostrazione, zatim je sve puno sa; straneri provocatori, villani, orda barbara, che precipita su terra italiana“. Taj bezsramni „Indipendente“ titulira nas za zadnjim spomenutim riečima, a odmah zatim piše: „Noi rispettiamo le altre nazioni“ a dva redka zatim slijedi kako su „barbari“ navalili u grad i urlikali ulicama. Isti list piše: „noi non sentiamo odio di razza contro alcuno“ a dva dana zašće pozivaju građanstvo neke ne dopusti više da se „barbari“ usude pokazati se na ulice, a pa da kod dojduće svećanosti radničke slov. organizacije ne bira sredstva, već nek se i skrajnim sredstvima posluži, da odgovori našim „demonstracijama“. Sličan poziv se čita i u židovskom „Piccolo“ i u sami socijalistički „Lavoratore“ nam se je zaprijetio, ako izidjemo korporativno vanku. Dakle socialisti mogu bučiti i terorizati građanstvo i to ćešće, dozvoljavaju talijanske izkaze, a Slaveni ne mogu u svojoj kući mirno skupiti ići! Brzo je „Lavoratore“ zabavio dana 15 i 23 maja o. g. Ali nika znade, da će naše radništvo taj zapamiti, pa ne će ni oni moći uvek nesmetano uživati neka prava, koja moraju za svakoga ista biti.

Ali nije bilo dosta ovdajšnjih kamori, što nas je obasula uvredljivim izrazima na ulici i u novinama, nego su se brže bolje sakupili „patres patriae“, te pošlali svog Veneziana [na] namještaju, da tu protestira radi nedjeljnih dogadjaja, a osobito radi držanja policije tom prigodom. Trn u oku im je policija, koja nije više u njikovim rukama, a koja je zadnjom prigodom izvršila samo svoju dužnost, kad je zaštitivala mirnu povorku od nemirne rulje.

U novinama pak silno protestiraju proti svećanosti, koju bi slaveni imali imati dojeduce nedjelje, pa se groze nemirima, ako bi ovi opet prošli preko ulica. Slav. rad. organizacija bila je dobila dopust da tom prigodom prodje kroz glavne ulice Trsta, a sada u zadnji čas je to radi prijetnja i protesta socialista i kamore zabranjeno. Među slav. radništvo vlasta radi toga silno ogorče, pa bi to moglo imati i posljedica. Sad će talijanska gospoda biti zadovoljna. No nek pamte, da su slaveni u Trstu jaki i organizovani, pa bi i oni njima mogli dosta omesti. Pomoć ćemo tražiti u nama sa-mima, a ne ni kod Becka ni Arenthala, a ni kod kojeg tujeg ministra, kao što „Piccolo“ kod Tittoni-a.

Zar ćemo poslije dogadjaja u Splitu, Zadru, Pulji i ovih u Trstu, još moći i pomisli, da se s ovim ljudima može raditi drugačije nego oni s nama rade. Ako nam navještaju rat, primimo ga i ne trpmo da nam psuju i sramote ime jezik i slike naše trobojnica. Vratimo im šilo za ognjilo u Dalmaciju za svaku najmanju iz Istre i Trsta, pa će i oni biti bojni, a nemojmo im poljubica uzvrati na svakdanje čuške.

Naši dopisi.

Split *

Hvala najnovijem kurzu naših demokrata hrvatskog stvar u Splitu upravo krasno napreduje, ko kad njima nije ni do narodnosti ni do trobojnike naše. Njihova najnovija nauka glasi: ako te koji talijane udre ne smješ vratit šilo za ognjilo, ne smješ se ni čuti, jer si isto nad njim u vlasti.

Ta teorija naravski podigla krila talijancima. Na 25. pr. mj. Aljinović i drug, što stanuju u Velom Varošu, prolaze Marmonovom plokatom mirno svoju kuću, kad nenadno iz društva „Beršaljera“ napadnuti su od više njih. Na 26. pr. mj. prolazi skup omladine izpod glasa pjevajući, prate prijatelja, koji mora putovati, a sa vrata beršaljerskih prostorija sasipišu se na njih pogrede i psovke, izljevi „avite culture“. Omladina hoće da suzbije uvrjede, ali iz družta talijanskoga puca tri puta revolver. Srećom ne bilo žrtava. Stvar je predana sudu.

Videc mnogi, kako demokrati proti tome nemaju ma ni reči kudjenja, i ako su do sad bili uz njih, počimju sada ostavljati ih, jer ih strast nije opet toliko nadvladala. Vraćaju se u narodno kolo.

Na 1. rujna kane demokrati sazvati skupštinu, da se izraze pred otvor sabora za obće pravo glasa, kao da sabor nije već gleda toga izpuno svoju dužnost, kao da drugi za to ne misle i ne rade bez buke i reklame.

Ovih dana počimje se gradnjom zgrada za veliku realku, a ondaće i za gimnaziju. Radnja je povjerenja mjestom poduzeću „Hrvatskoj Radničkoj zadrži“, koja je uzela i magazu duhanu. Ovo narodno društvo lepo se uzdržaje na veliku žalost narodnih dušmana. Ono je kroz skoro 10 godina svog obstanka dokazalo, što se može udrženim snagama učiniti i

postići. Ovdješnji socijalisti pod uplivom starih smuljivaca hteli bi radnike odvratiti od zadruge, ali sve zaludu, jer radnici, kojima je do zasluge, a ne do fantazija, vide da u njih imaju rada i prihoda.

Na 20. pr. mj. bila je dražba za prošireni parobrodarskog pristanika. Bilo je više natjecatelja, nadju kojim jedan dao ponudu sniživi cenu ništa manje nego za 133.000 K na 600.000 od prilike, samo da kvari posao. Negro, kako čujemo, isti je odustao i povukao svoju ponudu.

Splitska luka postaje dnevno sve to manja za promet. Narednog mjeseca ne će bit moguće da svih brodi i parobrodi nadju u njih mjestu za pristanak, jer radnja sa tupinom raste u velike.

Viesti.

Za „Družbu Sv. Ćirila i Metoda za Istru“ primila je mjestna podružnica K 3., sakupljenu na parobrodu pri izletu u Biograd i to kao taksa onih, koji su rabili druge žigice, a ne Družbine. Od preč. Don V. Skarpe K 2., kao izvanredni doprinos.

Svega K 5.
Prije izkanih „ 334,41
Ukupno K 339,41

Napred za našu Istru!

Za „Ubožki Dom“ u Šibeniku sakupila je na slavlju u Biogradu u nedjelju g-djica Duma Ilijia K 11,74.

Povratak domobranaca. Noćas oko 1/2 sata po ponoći povratila se dva bataljona domobranaca sa velikim vježbama Lloydovim parobromom „Carniola“.

Za naručbe američkih loza. — Počamši od prošle godine ne upisuje se više američku lozu kod c. k. Vinogradarskog Nadzorništva u Šibeniku, već ju moraju sami pojedinci naručiti iz Biograda. Kod toga opazilo se je, da su se dogodile mnoge pogreške, koje su bile dotčinjeni pojedincima od štete. Da se izbjegnu slične nezgode, bit će osobije c. k. Vinogradarskog Nadzorništva u Šibeniku pri ruci svim vinogradarima, koji bi željeli naručiti lozu. U tu svrhu imaju se privijati dotični vinogradari kod c. k. Vinogradarskog Nadzorništva u Šibeniku počam od 5. do 8. rujna tek. god., te svak mora da doneše osobom uzorak zemlje, izkopan iz dubine od 60 cm, i poštansku naputnicu, na kojoj će se ubijesiti naručba, te odgovarajuća sveta.

Gosp. Petar Uroda pok. Mihovila iz Zlosela, nastanjen u Društu kao trgovac i posjednik, javlja nam, da se u Društu nalazi i drugi istoimeni trgovac rukotvorina Petar Uroda Šimin i da se kazneni postupak, spomenut u dopisu tiskanu u 162. broju „Hrvatske Rieci“ iz Društa pod naslovom „Agenti za izseljavanje“, odnosi na ovog posljednjeg, što rado, istini na čast, na njegovu želu i priobčujemo.

„Crvena Hrvatska“ pišu o prof. Havassu, koji sad putuje Dalmacijom, već između ostalog ovo: „Prof. Havass bori se za aneksiju Dalmacije Hrvatskoj. Mi smo mu harni na zauzimanju, samo moramo sebi dozvoliti opazku, da put kojim je Ugarska krenula nije najgdinjiji. I aneksija je jedan dio občeg hrvatskog pitanja, one se ne može iztrgnuti na silu iz tog prirodnog sklopa, i dok se ne urede uobiće odnosa između Hrvatske i Ugarske, ona ostaje lih hrvatsko pitanje. Drugim riečima, Dalmacija će uvek i svakako zahtevati aneksiju, ona se tog prava neće nigda pod nijednu cenu odreći, ali da bi Dalmacija radila za aneksiju bilo Hrvatske ili možda proti Hrvatskoj, to je izključeno.“

Akciju dakle za aneksiju treba započeti u Hrvatskoj i to putem onih ljudi, koji su na baš u borbi za materinsku rieč pokazali, da imaju sreću braniti hrvatska prava. A kad tamo, što vidimo, da se baš na te ljude sa madjarske strane hajdučki napada. Ni simek Wekerle nije se ustručavao predbitici koaliciji veleizdajničke težnje, onoj koaliciji, koja je Madjarama, u najkritičnijem času, pružila ruku i možda spasila zemlju od odnurnog eksperimenta absolutizma.

To bogne nije put, da dodje brzo pomoću. Ugarske do aneksije.“

Novi zakon o vinu. U najnovijem broju „Lista državnih zakona“ objelodjan je novi zakon o vinu, koji je dobio previšnu sankciju dne 12. travnja o. g. Ovaj zakon stupa u krepstvu nakon tri mjeseca iz njegova proglašenja. Po tomu ulazi novi zakon o vinu u krepstvu na prvi prosinac ove godine.

Upravno vijeće i nadzorni odbor „Zadružnog Saveza“ objelodjan je proglašen pod naslovom: „Na rad“ iz kojega donosimo glavnije:

Deset godina kušnje i nastojanja dovelo je pokreće zadrugarstva u Dalmaciji do pod-

puna osvjeđenja, da su gospodarske zadruge blagodat za moralno i materijalno dobrostanje osobito naše težake ruke. Prvi pokusaji dali su uobiće povoljnih uspjeha, klica zadrugarstva našla je prikladna zemljišta i u našoj pokrajini, a da klica u zametku ne pogine, već da nam trajna i obilna ploda iznese, trebalo joj pribaviti zgodno uporište, jako središte. Uprav tom svrhom zasnovao se je posebni Zadružni Savez za Dalmaciju sa sjedištem u Splitu, svrhom da uzme pod svoje okrilje sve ono, što se je kroz ovih deset godina prvih pokusaja započelo, i što će se daljnjim razvitkom nastaviti na ovom polju. Unesen u zadružni registar kod c. k. Okružnog Sudista u Splitu dne 23. srpnja ov. god. posl. broj Firm. 251 Zadr. I. 123. — Savez prvim rujna započinje svoje poslovanje. Doba je pokusaja dovršilo, vreme je, da se stavimo na ozbiljan trajni rad. Zadružni Savez po svojem pravilniku okuplja sve veresiske, gospodarske, produktivne, nabavne i prodajne zadruge; tim Savez postaje središte i ulište, gdje će udržene članice, poput marljivih pčela, sabirati svoje prištede i pretičke, a namirivati svoje potrebe; Savez postaje ognjište, koje će davati pokreta, nadahnuta i snage svakom pametnom podhvatu na korist gospodarstva u Dalmaciji; Savez postaje snaga naroda okupljena po svojim glavnicama, po pregnućima svojih rođoljuba proniknutih najvrćom željom rada za dobro pučanstva.

Nije dakle Savez izključivo središnji novčani zavod, koji će naprosto izjednačiti svote učlanjenih zadruga; uz promet glavnica Savezu je svrha, da stavi u promet i udjelotvorene svaku zdravu i plemenitu misao, koja cilja na moralno i materijalno pridružnu narodu.

Svaka zemlja ima svoje osobite prilike i potrebe, svako udrženje predstavlja istovjetne misli i težnje, da se rad razvija jednim određenim pravcem na korist zajedničke obštine. Svoje novca mogu se lako naći kod privatnika, kod banka, u pokrajini i van pokrajine, kao što su se mnoge naše zadruge dosada — dok ne bude Saveza — već tako okskrble, — ali ujedinjenje duhova zajedničkim opredjeljenjem radom može se postignuti samo jedinstvenom organizacijom i to u zemlji, koja po svojem teritoriju i gospodarskim probicitim sačinjava jednu skupinu. Ujedinjena srca, njenidjene pamet, prihvati jakim čuvstvom poduzetnoga duha, to je najveća glavnica, koja pokreće i do cilja privadja najveća djela. To je ono, za čim u prvom redu ide ovaj Savez.

Uz dva učitelja-rezivora, koja će stajati bezplatno na raspolaženje učlanjenim zadrugama, Savez će priređivati poučne tečajne o knjigovodstvu u bogoslovnim sjemeništima u Zadru, u učiteljsku u Arbanasima, u poljudskoj i trgovackoj školi u Splitu, te u raznim mjestima pokrajine prama prilikam i potrebama, a da na taj način kroz nekoliko vremena pođogojimo i uputimo mladim naraštaj u vještvo vodjenje ovih posala.

Prije pripomoći za pokreće prvi troškovi utemeljenja ovoga Saveza već je od ministarstva opredjeljuju, a stalni smo, da će naš Žemaljski Odbor, koji ni do sada nije žalio na truda ni troška, i nadalje izkazivati još veću susretljivost. Ali mi na tomu ne ostajemo. Našu pripomoć mi moramo crpsti u snazi našeg poduzetnog duha, u snazi naše pametne i savjesne uprave, u snazi naše sloge i našeg složnog zajedničkog rada.

Blagajna za Štednju i Zajmove u Vodicama. Koncem pr. kolovoza imala aktiva K 126.773,49, i to: Zajmove zadrugarima K 118.442,70; Izkaznica potrošaka K 2077-17; Razni računi K 6234-38; Novca u blagajni K 19-24, a to odgovara njezinu pasivu: Ulóżaka na Štednju K 27.566,70; Tekući računi K 94404,46; Izkaznica dohodka K 340,29; do-slovnici djelovi i pričuva K 4462,04.

Kroz isti mjesec njezina novčana prometna svota iznalaša K 8890,64, i to: ušlo u blagajnu K 3866,36, a izšlo K 5024,28.

Primala na Štednju K 2837,02; izplatala K 1815,52 Udiljila zajmove K 4425,31; utjerala K 628,52.

Broj zadrugara porastao za 5, tako da koncem mjeseca brojala 333 člana, od kojih 4 odkazana.

Slovenska gospodarstvena stranka. O-naj dio slovenskih naprednjaka, koji se nije slagao sa radom liberalne slovenske stranke pred nekoliko doba izstupio iz stranke, a ovi danu utemeljio novu stranku. Nova je stranka poprimila ime „Slovenska gospodarstvena stranka“, a u svom organu napada do za Boga kolikou liberalnu toliko klerikalnu slovensku stranku, dok samu sebe proglašuje spasićeljicom slovenskoga naroda. Kod budućih zemaljskih izbora postaviti će vlastite kandidate u svim

kotarima, a jer u nacionalnom pitanju predbacuje popustljivost liberalnoj i klerikalnoj stranci, to se vodje „Sl. gosp. stranke“ nadaju već sada da će slovenski seljaci najviše glasovati za kandidate njihove stranke.

Kao da je u slovenskim zemljama dosadašnja borba bila premala, eto još jednog faktora, da cipe narodne sile.

Za Grčke ustaše. Iz Atene javljuje da je prošlih dana bila onamo obdržana jedna skupština svih nacionalnih društava iz Grčke. Na ovu je skupštini bilo prisutno njekoliko vodja grčkih ustaša u Macedoniji. Skupština je izrazilila svoje negodovanje radi presje proti grčkim metropolitama u Macedoniji. U poprimljenoj rezoluciji na ovu skupštini izrazuj se nuda, da će se europejske velevlasti sigurno potbrinuti da se grčki podanici u Macedoniji povrati njihovim imetak, njihove crkve i škole. Ova je rezolucija podastrata konsulima velevlasti u Ateni. Skupština je još zaključila podupirati borbu grčkih ustaša sve dole, dok se Grečima u rezoluciji navedenim zahtjevima ne udovolji.

Rički dogodjaji dostigli su vrhunac taman na godišnjicu lanjskog napada na sokoša. Talijanska štampa sustavno je jarila svoje proti Hrvatima, jer da ov i kane na njih navliti prigodom te godišnjice. Izazvan je zlobno sukob bez ikakva povoda. Doznađemo, da je uslijed dogodaja proglašen nad Sušakom priek sud. Nad Sušakom tako, jer su tamo sve Hrvati, a po Riču slobodni je i dalje vrijediti i izazivati Hrvate sa strane bjesomućnih Talijana.

Ovi dogodjaji kolikogod očituju bies i mržnju talijanaca proti nama, toliko opet ovađaju, da se nad njima, njezo treći nasladjuje, onaj koji ih je naručio, samo da na njih skrene pažnju Hrvata, kako bi se ovi same njima vrucu pozabavili i tim zapustili druga važna pitanja, koja su sad istom pravu došla na dnevni red. Ali se var, da tako misli, jer će Hrvati obraćunati s talijanicima posve lako bez potrebe da za to zanemare druge svoje dužnosti i borbe.

Naše brzjavke.

Casablanca, 4. Bojevi se ponovile nakon samog jednog dana počinka. Sudjelovala su i nove policijske pojačanja. U Fezu je za još mirno. Na stotine židova i europejaca bježi Evropu.

Berlin, 4. Predstoji po svoj prilici sastanak cara Vilima sa predsjednikom Francuzke republike Fallieres-om. Mjesto eventualnog sastanka nije još određeno.

Pariz, 4. Marokanske luke zapremiše španjolske posade, jer su Arapi iz nutarnjosti zemlje pripili neprestano navalama. Marokanci se uzdaju u orkane, radi kojih da će bojne ladje morati izići na debelo more, a onda da će ponovit navale.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.) Vlasnik, izdavatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Pozor domaćice ----- i obrtnici!

Zivimo u doba, kad je potrebita opreznost pri svakoj kupnji, jer se je svudje bojati patvaranja, svudje se kupci zavode jetinom cijenom i onda tek za pravo kupuju za skupe novce slabu robu. Često se zloupotrebljavaju imena u istini dobrih, zbiljnih tvornica, te mušterije, koje podpuno ne paze na izvor izvornih ponudjene im robe, bivaju izvarani označom kakovog glasovitog tvorničarskog imena. Naročito kod Švačkih strojeva, pove svih drugih ime je „Singer“ postalo jamstvo za dobar materijal i za uzornu konstrukciju uslijed svjetskog glasa, koji je tvornica Singer Co stekla svojim pedesetogodišnjim savjesnim radom. To je išta razlog, radi kojeg toliki drugi tvorničari i trgovci Švačkih strojeva, što su gradjeni po onima Singer Co, prodavaju iste pod uvedenim imenom Singer Co, kao n. p. centralni Bobbin, ili kao Singer — strojevi, pa čak i kao „pravi Singer“. Svaki kupac mora za to da bude profitan takovim precjenjivanjima i nek se uvjeri dobro pri kupnji jednog stroja, da li to čini zbijlja u jednoj prodavaonici Singera Co, jer se „Izvozni Singerovi Švački strojevi“ dobivaju izključivo u prodavaonicama Švačkih strojeva Dion, društva Singera Co, koje se nalaze u svakom većem mjestu, a u Šibeniku u Glavnoj ulici kod gosp. Karla Bambergera.

* Izostalo iz posljednjeg broja. — Ur. —

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u kontu korenitu u ček prometu; ekskomptuje mjenice, financira trgovske poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednostne. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstvu obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica K. 1.000.000

Pričuvna zaklada 100.000

Centralka Dubrovnik - - - - - Podružnica u Splitu i Zadru. Priskrbilje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, sreće, valute, kupone. Prodaja srećaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod ždriebanja. Revizija srećaka i vrednostnih papira bez platno. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, dragu kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

JADRANSKA BANKA

U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di Risparmio, Br. 5.

Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: ekskomptuje mjenice, daje predujmove na vrednostne papire, kao i na robu ležetu u javnim skladistima.

Kupuje i prodaje vrednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izdržebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje dozname na sva glavnja tržista monarhije i inozemstvu, te otvara vjeresije uz izprave (dokumente) ukravanja.

Prima novac na stedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsvajestije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najnije uvjete.

..... JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

Častim se prepričati p. n. občinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvama, bračtvinstvima, svoju krasnu uređenu

TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA

Kod mene se dobit mogu izvrste, a od mnogih priznate u svim veličinama

— svieće od pravog pčelinjeg voska —

kao i finog crvenog tamjana.

Prodajem dobra vrcanog — — po zdravlje karistna meda Klg. po K. 1:20.

Kupujem uz dobro cenu u svim kolikočama žutog voska. Svaku i najmanju naručbu p. n. mušterija obavljam najpremnite, kao i uz najpovoljnije uvjete.

S veleštojanjem

VLADIMIR KULIĆ
Šibenik (Dalmacija) Glavna ulica.

..... JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

Banka Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove: sa odkazom od 5 dana uz 2^{1/4}% " 15 " 3% " 30 " 4^{1/4}%

Uložke u zlatnim Napoleonima ili u engl. funtima. (sterlinam) uz uložničke Listove: sa odkazom od 15 dana uz 2^{1/2}% " 30 " 2^{1/2}% " 3 " 3^{1/2}%

NB. Za uložne listove sada u toku, novi kamatnik ulazi u krijeost 15.0. Novembra i 10.0. Decembra o. g.; izdaje blagajinske doznačnice na donosocu sa škademcom od 1 mjesecu uz kamatnjak od 1^{1/2}%.

Banko-Ziro i Tekući račun. Valuta od dana uloženja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mještinskih računa, mjenica glaseči na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korenista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju, uz dobit od 3^{1/2}%.

Otvara tekuce račune u raznim vrijednotama. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mještina Inostranstva, odrezačka i izričebanili vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Svaki trgovac koji ne oglašuje svoju robu, ustupa mjesto svojim takmacima, koji oglašuju.

Izdaje svojim korenistima doznačnice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovici, Eger, Rieu, Friedek, Gablonz, Gorica, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), Split, Pepit, Tropau, Warnsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na Inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mesta Monarhije i Inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi York, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predujmene na vrednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladista Kontiranja (Contirungs-Lager).

Preuzimaju u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveće garantiju proti kojoj mu drago pogibelji provale i vatru i kojoj je posvećen osobni nadzor sa strane bankovnih organa primaju se u pohranu vrednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravlja isti.

Osiguraje vrednote proti gubitcima ždriebanja.

Banka Commerciale Triestina.

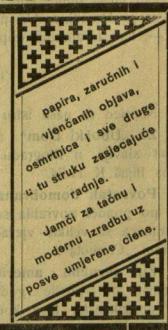
HRVATI,
sjetite se družbe
sv. sv.
Cirila i Metoda.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, sreće, valute, kupone. Prodaja srećaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod ždriebanja. Revizija srećaka i vrednostnih papira bez platno. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, dragu kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

KNJIZARA I PAPIRNICA IVANA GRIMANI - A

Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

preporuča svoj veliki izbor ljeplih HRVATSKIH, TALIJANSKIH, NJEMACKIH I FRANCUZKIH KNJIGA,
romana, slobonika, rječnika, onda pisačih sprava, trgovackih knjiga, uredovog papira, elegantnih listova za pismo, razglednica i t. d.

Prima pretplate na sve

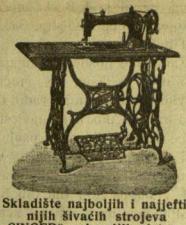
Hrvatske i strane časopise
uz originalnu cenu sa tačnim i brzim dostavljanjem u kuću.

Velika zaliha svakovrsnih

toplomjera, zwieker-naočala

od najbolje vrsti i leča u svim gradnjama.

YANJSKE NARUČBE OBAVLJA KRETEM POŠTE.

NE ČITATI

samo već kušati se mora

davno prokušani medicinski

STECKENPFERD

od ljiljanova mlika SAPUN

od BERGMANNA i Druga, Draždiani i Tetschen na/L. od prije poznat pod imenom BERGMANNOVA SAPUNA

od ljiljanova mlika

da se lice oslobođi od sunčanih pjegica, da zadobije bijeli tein i nežnu boju.

Preplatno komad po 80 para.

u drogariji VINKA VUČIĆA ŠIBENIK.

